

I whakahengia e Roore Rapata a Tiamara Warena, me Tiamara Pura, mo te he o te whakahaerenga i te whawhai ki Pionakopa. Te he o Pura he korenga nona ka-re i whakaputa i tona mana ki te tono i a Warena kia n tonu ki Pionakopa, he kore hoki nona ka-re i mahi i te mea i mohiotia e ia he tika.

E rua nga kamupene hoi'a Mirihi kua hoki ki te kuinga i te ruarua rawa i te oti o nga tangata o ratou kua mate. Mehemea he Maori, tetahi tangi mai atu a te putanga atu o nga morehu ki te kuinga.

NGA RONGO TOMURI O TE WHAWHAI.

Kei te whakahoro te Poa ki Taranawaua, kei te whakarere i Arani Piri Teiti i te wehi kei aukatia e te Ingarahi, i te he hoki o te manawa. E 70,000 te ope a Rapata kei te ahu whakararo, ara kei te tika ki Pihouia, engari kaore ano ia kia tapoko noa ki Taranawaua. He mahi ma te Poa inaianei he aukati hore, ki te taera e ratou te aukati. Ko Karutia kei te hanga he pa whakamutunga mona ki runga i nga maringa. Ki te whakauru iho taheka ka rongo tatou i etahi pakanga nuanui, ki te kore ra e hohoro te hohua o te rongo, kei te tono hoki te Poa inaianei ki nga iwi nuanui kia hohua te rongo, a kaore ano he iwi kia hamumu mai i te wehi i Ingarangi: ko te iwi hoki e whakarururu i te whawhai he tono riri tonu ki a ngoiuoi Ingarangi.

Kotahi te whakaaro o Ingarangi, ko te turaki i nga kawenatanga o Taranawaua, o te Arani Piri Teiti, kei waho hoki kia tu ana, a apopo ka timata ano te werowero i ona kaikara.

— * —

HAEREERENGA I NGA TAKIWA

MAORI.

I. NGATI-TAHU.

I taku hekinga mai i te "Kura Takuta" i Otepoti, te tino tane nui o te pito ki te tonga o te Waipounamu, tino raruraru atu au i te mahi a te tangata o oku nei Iwi ki te tono i a au kia korero i nga korero o taku haerenga ki reira. Ehara ianei i a taua i te Maori!

Ta ratou tono tuatahi mo nga mahi tonu o te "Kura Takuta," mo te mahi tapatapahi tangata, me era atu mahi o taua kura, a kia mutu enei korero katahi ano ka ui mai, "Kaore he Maori o tena kuinga?" Taku whakahoki mo tenei patai ko enei korero ka tubia ake nei.

Kaore au e ahei te tiki rawa ki nehera whakateke iho ai i nga korero mo tenei Iwi, heoi ano ko te ratou na ahua tonu i te wa i tae ai au ki o ratou kuinga e rua, i kite ai hoki i a ratou. Ehara i te mea mo Ngati-tahu katoa enei korero, engari mo tetahi o ona hapu ara mo Ngati-Huirapa, e roho ara ki Puketiraki, ki Waihouiti me Otakou hoki.

I taku tenei ki reira katahi ano au ka timo mohio ki te tika o tenei whakatauraki a taua a te Maori, "Patu ngarengaro he tangata, toitu he kuinga (kaika)," a, ka tangi toku ngakau. Ko Otakou hoki ra he pa tino mai i ona ra, he whakamutunga atu mo nga waka ree atu o te Rawhiti nei. He para ano a Puketiraki. Ko nga pa hoki ra enei o te hanga rangatira nei, o Tiamara, o Karaiti, o Tuhawaki, o Te Maire, o wai ake, o wai ake. Inaianei kua ngaro te tangata ki te pa, he iti nei nga morehu e toe ana.

TE AHUA O NGA KUIINGA.

Te ahua o nga kuinga o tena Iwi he penei tonu me o te pakeha kuinga nei. Ko nga whare he whare-papa katoa, kaore he whare raupo, te ete, penei me o Ngati-taua o te Tai-rawhiti nei. Ko te wharema i to ai ana whare kua maaake katoa te mahi, e tu takitahi ara hoki nga whare. Tu noa mai ana tena whare, tena whare, ko ia anake i toa tunga. Kia tatou nei he mehemeke tenei ta mohio, kia tatou na ia ki te Iwi kua pakehatia, kaore he tikanga. Te papai o roto o nga whare penei ano me o te pakeha nei, e ma katoa ana nga mea o roto. Ko runga teepa anake te karinga i nga wa katoa, ehara hoki na te ringaringa e kokomo te kua ki te waha, engari na te pakeha katoa.

He whare manuhiri ano te te kuinga mo nga wa e haere mai ai te tangata ki reira. Taua whare manuhiri he mea hanga pakeha tonu. Engari mehemea ana he manuhiri takitahi e haere ana ki reira, na te tangata kotahi anake toa manuhiri e manauki. Kaore e penei i a tatou nei, ka whakataki au ki te riri-kai. Mehemea tetahi tangata ki te hiahia ki te manuhiri ra, me tono mai e ia kia haere atu ki toa whare i tetahi ahiahi e watea ana, penei ano me ta te pakeha tikanga nei. E ki ana te Etitia o Te Piiwharaurua, "Pakeha enei tatua!"

Ko te Reo o taua Iwi he hawhe pakeha, he hawhe Maori — ara me ki e au he toa katoa pakeha, he katoa Maori. Mohio katoa toa tangata ki te "karawhiu" pakeha — wahiue, taane, koroua, kua. Ko nga tamariki o te tekau-maono tau ka hoki iho, kore rawa tetahi ware reo Maori i pahure. "Ka kino ta ratau nei haere!"